

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2025-05-09

Ärendenummer KOV-2024-02039

Handläggare

Åsa Lirell

Telefon: 031 - 368 70 46

E-post: asa.lirell@kretsloppochvatten.goteborg.se

Uppföljning av Göteborgs stads avfallsplan fram till och med 2024

Förslag till beslut

1. Kretslopp och vattennämnden översänder förvaltningens underlag till kommunstyrelsen som återrapportering på uppdraget att följa upp avfallsplanen och anser härmed uppdraget vara fullgjort för år 2024.
2. Nämnden beslutar att hemställa till kommunstyrelsen att målet ”Mängden engångsartiklar i kommunens verksamheter ska minska med 50 % från år 2019 till år 2025” förlängs från år 2025 till år 2030.

Sammanfattning

Kretslopp och vattennämnden har att besluta om förvaltningens förslag till återrapport till kommunfullmäktige avseende uppföljning av Göteborgs Stads avfallsplan. Nämnden informerades om ärendet 2025-05-15 §100.

Uppföljningen av avfallsplanen fram till och med år 2024 visar att, av planens totalt 27 mål och delmål, bedöms sex mål för närvarande vara uppnådda, tretton mål visar på viss förbättring, sex mål visar inte på någon positiv utveckling och två mål är svårbedömda. I prognosen för 2030 är bedömningen att åtta av målen kommer att nås och tretton av målen är möjliga att uppnå. Detta förutsätter att åtgärder som vidtas framöver ligger på minst samma ambitionsnivå som hittills och att kommande förändringar i samhället såsom exempelvis lagstiftningsändringar genomförs. För de resterande sex målen kommer det att vara svårt att nå måluppfyllelse.

Uppföljningen visar att åtgärder inte genomförs i den omfattning som behövs för ökad måluppfyllelse. Det är avgörande att förvaltnings- och bolagsledningarna planerar och genomför åtgärder liksom att nämnder och bolagsstyrelser efterfrågar uppföljning av arbetet.

En av de största utmaningarna är mål som ligger inom målområde ”Förebyggande”. Kretslopp och vatten ser behov av att många fler och mer genomtänkta åtgärder genomförs samt att arbetet prioriteras högre.

Då målet om minskad användning av engångsartiklar inte ser ut att uppnås under 2025 föreslås att målet förlängs till 2030 i enlighet med den regionala avfallsplanen.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Förvaltningen har tidigare bedömt att vid en total måluppfyllnad av avfallsplanen uppgår de beräkningsbara samhällsnyttorna av minskad miljöbelastning till i storleksordningen 30 miljarder kr. Kostnader för att genomföra de i planen beskrivna åtgärderna uppskattades uppgå till ca 770 miljoner kr summerat under en tioårsperiod för kommunens egna verksamheter, förvaltningar eller bolag. Åtgärderna som kostnadsbedömdes uppskattades medföra ca 45 procent måluppfyllelse av planen.

Uppföljningen av avfallsplanen har ingen påverkan på den ekonomiska dimensionen. Resultatet från uppföljning visar emellertid på att vissa mål inte går framåt och de beräknade ekonomiska effekterna kommer därmed inte att nås.

Bedömning ur ekologisk dimension

Syftet med avfallsplanen är att förbättra den ekologiska dimensionen då planen är upprättad utifrån krav som följer av miljöbalken. Alla målen i planen inom områdena förebyggande, återanvändning, insamling och nedskräpning bidrar till Sveriges befintliga miljömål, framför allt generationsmålet, miljö kvalitetsmålen inom begränsad miljöpåverkan, giftfri miljö och god bebyggd miljö samt etappmålen för luftföroreningar, cirkulär ekonomi, begränsad miljöpåverkan och avfall. Planen bidrar därmed även till måluppfyllelse av flera av de globala hållbarhetsmålen.

Uppföljningen av avfallsplanen har ingen påverkan på den ekologiska dimensionen. Resultatet från uppföljning visar emellertid på att vissa mål inte går framåt. Detta innebär att den minskade miljöpåverkan som planen förväntas bidra till inte kommer att nås.

Bedömning ur social dimension

Uppföljningen av avfallsplanen har ingen direkt påverkan på den sociala dimensionen. Resultatet från uppföljning visar emellertid att beteendeförändringar hos göteborgare och inom stadens verksamheter inte har skett i den omfattning som behövs för att uppnå mål inom exempelvis förebyggande och nedskräpning.

Expedieringskrets

Kommunstyrelsen

Bilagor

1. Uppföljning av Göteborgs Stads avfallsplan 2021 - 2030 till och med år 2024

Ärendet

I samband med beslutet om Göteborg Stads avfallsplan, KF 2020-12-10 §18 (1192/18), fick Kretslopp och vattennämnden i uppdrag att ansvara för stadens samlade uppföljning av planen gentemot Göteborgsregionens kommunalförbund och att vartannat år återsammantera till kommunfullmäktige.

Kretslopp och vattennämnden har att besluta om förvaltningens förslag till återsammanter till kommunfullmäktige avseende uppföljning av Göteborgs Stads avfallsplan. Nämnden informerades om ärendet 2025-05-15 §100.

Beskrivning av ärendet

Göteborgs Stads avfallsplan

Kommunfullmäktige beslutade i december 2020 om en ny avfallsplan för Göteborgs stad under år 2021 - 2030. En avfallsplan är ett lagstadgat kommunalt styrdokument som beslutas av kommunfullmäktige (miljöbalken kap 15 § 41). Innehållet i planen regleras av Naturvårdsverket (NFS 2020:6). Planen ska innehålla mål för allt det avfall kommunen ansvarar för samt mål och åtgärder för att förebygga avfall och förebygga och begränsa nedskräpning. Avfallsplanen ska även beskriva hur målen och åtgärderna kommer att följas upp.

Göteborgs Stads avfallsplan 2021 - 2030 består av både den gemensamma regionala planen och den lokala bilagan. I Göteborgs Stad sker genomförandet av planen på det sätt som beskrivs i den lokala bilagan. Det innebär att varje år ska respektive nämnd eller styrelse ta beslut om åtgärder i den årliga budgetprocessen. Tillsammans utgör dessa åtgärder årligen Göteborgs plan för att nå målen.

Uppdrag från kommunfullmäktige om uppföljning

I beslutet om Göteborg Stads avfallsplan fick Kretslopp och vattennämnden i uppdrag att samordna genomförandet av avfallsplanen samt att ansvara för stadens samlade uppföljning av planen gentemot Göteborgsregionens kommunalförbund och att vartannat år återsammantera till kommunfullmäktige.

Uppföljningen av avfallsplanen fram till och med år 2024

För denna rapportering har Kretslopp och vatten tagit fram en rapport som bifogas (Bilaga 1). Rapporten utgör tillsammans med tjänsteutlåtandet den andra uppföljningen av fem av Göteborgs Stads avfallsplan 2021 - 2030.

I tabell 1 finns en sammanställning över resultatet fram till 2024 samt en prognos för måluppfyllelse 2030. Bedömning av resultatet har gjorts genom att resultatet har jämförts med utgångsläget. Grön färg innebär att målet för närvarande är uppnått, gul färg att utvecklingen går åt rätt håll medan röd färg betyder att ingen förändring har skett alternativt en försämring jämfört med utgångsläget.

För prognos 2030 har en bedömning gjorts av måluppfyllelse till år 2030 utifrån nuvarande resultat, att aktiviteter och åtgärder som vidtas framöver ligger på samma ambitionsnivå som tidigare samt kända kommande förändringar i samhället såsom exempelvis lagstiftningsändringar. Grön färg innebär att målet

bedöms kunna uppnås, gul färg att det finns en möjlighet att målet uppnås och röd färg att målet inte bedöms kunna uppnås.

Tabell 1. Sammanställning av resultat fram till år 2024 samt prognos för måluppfyllelse för 2030.

Målområde/Mål/Delmål	Måluppfyllelse 2024	Prognos 2030	Kommentar
<i>Avfallsförebyggande i hushåll</i>			
1. Avfall från hushåll ska minska med 30 % per invånare	☹	☹	Små förbättringar som inte räcker.
1.1. Plastavfallet från hushåll ska minska med 50 % per invånare	☹	☹	Små förbättringar som eventuellt räcker.
1.2. Matsvinnet från hushåll ska minska med 50 % per invånare	☹	☹	Trenden går åt fel håll.
1.3. Elavfallet från hushåll ska minska med 50 % per invånare	☹	☹	Ingen förbättring jämfört med startåret.
<i>Avfallsförebyggande i kommunens verksamheter</i>			
2. Avfall från kommunens verksamheter ska minska med 40 % per heltidsanställd	☹	☹	Vissa brister i underlaget. Förbättringar avseende hushållsliknande avfallet men långt ifrån målfyllelse.
2.1. Matsvinnet från kommunens verksamheter ska minska till maximalt 30 gram per serverat huvudmål	☹	☹	Små förbättringar och om alla berörda jobbar med målet kan det räcka.
2.2. Livslängden på bärbar elektronik inom kommunens verksamheter ska öka	☺	☺	Bedöms för närvarande vara uppnått.
2.3 Mängden engångsartiklar i kommunens verksamheter ska minska med 50 % från år 2019 till år 2025	☹	☹	Små förbättringar som inte räcker.
<i>Återanvändning</i>			
3. Minst 20 % av det grovavfall som kommunen samlar in ska förberedas för återanvändning	☹	☹	Små förbättringar som eventuellt räcker.
4. Alla invånare ska ha fastighetsnära möjligheter att lämna produkter till återanvändning	☺	☺	Bedöms för närvarande vara uppnått.
5. Det ska finnas förutsättningar för kommunens verksamheter att återanvända produkter	☺	☺	Bedöms för närvarande vara uppnått.

Mål och delmål	Måloppfyllelse 2024	Prognos 2030	Kommentar
<i>Insamling & återvinning</i>			
6. Minst 90 % av allt inlämnat avfall på återvinningscentraler ska vara rätt sorterat, varav inget farligt avfall i fel fraktion	☹️	☹️	Förbättringar som eventuellt räcker.
7. Minst 70 % av uppkommet matavfall ska gå till näringsåtervinning och biogasproduktion eller annat miljömässigt motsvarande ändamål	☹️	☹️	Små förbättringar som eventuellt räcker.
8. Avfallstransporter ska vara 10 % mer energieffektiva	☹️	☺️	Planerade åtgärder som troligen räcker.
9. Fordon, maskiner och anläggningar inom kommunens avfallsverksamhet ska drivas fossilfritt	☺️	☺️	Bedöms för närvarande vara uppnått.
10. Minst 70 % av innehållet i restavfallet ska vara rätt sorterat. Dessutom får inget av innehållet vara farligt avfall	☹️	☹️	Små förbättringar som eventuellt räcker.
10.1. Textil i restavfallet ska minska med 60 %	☺️	☺️	Bedöms för närvarande vara uppnått.
10.2. Alla kommunala arbetsplatser ska sortera sitt avfall	☹️	☹️	Små förbättringar men räcker inte.
<i>Fysisk planering</i>			
11. Lokalisering av större avfallsanläggningar för både dagens och framtidens behov säkras genom fysisk planering	☺️	☺️	Bedöms för närvarande vara uppnått.
12. Plats för avfallets infrastruktur, från uppkomst till mottagningsanläggning, säkras i detaljplaner och bygglov	☹️	☹️	Planerade åtgärder som eventuellt räcker.
<i>Användarfokus</i>			
13. Minst 90 % av användarna ska vara nöjda med avfallshanteringen	☹️	☹️	Planerade åtgärder som eventuellt räcker.
14. Minst 90% av användarna ska tycka att det är enkelt att förebygga, återanvända och hantera avfall på rätt sätt	☹️	☹️	Planerade åtgärder som eventuellt räcker.
15. Minst 90 % av användarna ska uppleva ett bra bemötande i kontakt med kommunens avfallsverksamhet	☹️	☹️	Planerade åtgärder som troligen räcker.

Mål och delmål	Måluppfyllelse 2024	Prognos 2030	Kommentar
<i>Nedskräpning</i>			
16. Kommunen ska säkerställa att kustlinjen städas regelbundet	☹️	☺️	Planerade åtgärder som troligen räcker.
17. Skräp på marken ska minska med 50 %	☹️	☹️	Planerade åtgärder som eventuellt räcker.
<i>Masshantering</i>			
18. 2030 ska Göteborg återanvända och återvinna 100 procent av de överskottsmassor som bedömts som användbara efter en teknisk och miljömässig bedömning		☹️	Ingen uppföljning 2024.
19. 2030 ska 50 procent av inköpen av berg- och jordprodukter i Göteborg utgöras av återanvända eller återvunna material		☹️	Ingen uppföljning 2024.

I tabell 1 framgår att av avfallsplanens totalt 27 mål och delmål bedöms sex av målen vara uppnådda, sex av målen har inte haft någon positiv utveckling, två mål är svårbedömda och övriga mål visar på viss förbättring. I prognosen för 2030 är bedömningen att åtta av målen kommer att nås och tretton av målen är möjliga att uppnå. Detta förutsätter att aktiviteter och åtgärder som vidtas framöver ligger på minst samma ambitionsnivå som hittills och att kommande förändringar i lagstiftning genomförs. För de resterande sex målen kommer det att vara svårt att nå måluppfyllelse.

Förvaltningens bedömning

Uppföljningen visar att åtgärder och aktiviteter inte genomförs i den omfattning som behövs för ökad måluppfyllelse bland annat på grund av att det saknas tydligt ansvarstagande. Det är vanligt att arbetet delegeras till utvecklingsledare/samordnare som saknar mandat och resurser att driva frågorna inom organisationen. Det är avgörande att förvaltnings- och bolagsledningar samt chefer aktivt deltar i arbetet med målen för att få en bättre spridning inom organisationen och för att fler inom kärnverksamheterna ska arbeta med frågan. Det är också av vikt att nämnder och bolagsstyrelser efterfrågar vilka åtgärder som görs för att nå målen i avfallsplanen.

Ansvariga parter och sammankallande rapporterar fortsatt att det inte finns tillräckliga resurser för att arbeta med avfallsplanens mål. Några av de sammankallande parterna har under de senaste åren haft svårare att utföra sin uppgift som sammankallande och hålla ihop arbetet för målen, bland annat på grund av omorganisationer eller ekonomiska neddragningar. Förvaltningen noterar emellertid att det har tillförts resurser i budgeten för 2025 för avfallshanteringen inom Grundskoleförvaltningen och Äldre- och omsorgsförvaltningen med uppdrag till förvaltningarna att implementera

arbetssätt och rutiner för att förebygga och minska avfall och ser att detta kan bidra positivt till flera av målen i avfallsplanen.

En av de största utmaningarna i avfallsplanen är de mål som ligger inom målområde "Förebyggande". Förebyggandemålen i avfallsplanen handlar om att minska mängden avfall genom exempelvis minskad konsumtion av produkter med kort livslängd. Det framgår tydligt i resultatet att det är de mål som är svårast att uppnå och att vi är starkt beroende av omvärldsfaktorer för ökad måluppfyllelse. Kunskapen om förebyggande av avfall och vad det innebär är låg inom staden och samhället i stort. När vi pratar förebyggande för hushållen så har staden inte heller hög rådighet utan det handlar om att det krävs beteendeförändringar som generellt är svårt. Det har inte genomförts så många kommunikationsåtgärder som det borde inom målområdet förebyggande. Inom området behöver många fler och mer genomtänkta åtgärder genomföras och arbetet behöver prioriteras högre för att möjliggöra beteendeförändringar och ökad måluppfyllelse.

För några av målen som hittills inte är uppnådda har staden hög rådighet och det bedöms därför vara möjliga att uppnå dessa om arbetet prioriteras. Ett par av de målen är att kustlinjen ska städas regelbundet respektive att alla kommunala arbetsplatser ska ha möjlighet att sortera sitt avfall. Om arbetet med målen som staden har hög rådighet över prioriteras bedömer Kretslopp och vatten att det finns goda möjligheter att dessa mål kommer att uppnås till 2030.

Förvaltningen ser positivt på att det under hösten 2024 har tagits fram en rapportmall för stadens verksamheter i Stratsys för insamling av statistik och data till Göteborgs Stads avfallsplan.

Målet om minskad användning av engångsartiklar ser inte ut att uppnås under 2025. Utifrån detta föreslår Kretslopp och vatten, efter dialog med Inköp och upphandling som är sammankallande för målet, att målet förlängs till 2030 i enlighet med den regionala avfallsplanen. Det ger staden möjlighet att fortsätta arbeta aktivt med målet för att minska engångsartiklarna med 50 procent från år 2019 till år 2030 i likhet med övriga mål.

Kretslopp och vatten

Marianne Erlandson

Förvaltningsdirektör

Hilda Kraamer

Avdelningschef Avfall